1902. Vijftigste Jaargang. (Derde Kwartaal.) No. 41.

DE BAZUIN

HANC TVEMVR HAC NITIMVR

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin

Vrijdag 26 September 1902.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1 75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs. 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan „de REDACTIE van DE BAZUIN te KAMPEN." — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den HOOFDREDACTEUR, DR. H. BAVINCK TE KAMPEN. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

PLAATSELIJKE KERKEN.

KRALINGEN. Aan den avond van den 2en Sept. l. l. werd alhier de beroepen en van Klundert tot ons overgekomen Leeraar, Ds. J. D. van der Velden, in den dienst des Woords bevestigd door Ds. S. Oudkerk, predikende naar aanleiding van Joh 3 : 29, 30. Donderdagavond daaraanvolgende verbond Ds Van der Velden, zich aan de Gemeente met een leerrede naar aanleiding van Jer. 1 : 11, 12. Stelde de Heere onzen tweeden bedienaar des Woords met onzen anderen Leeraar, in de Gemeente tot een uitgebreiden zegen en tot een eere van Zijn Naam.

Namens den Kerkeraad,
A. KLAPWIJK, Scriba.

—

ARNHEM. Zondag 7 Sept. was voor onze Gemeente een dag van blijdschap. Na ruim een jaar vacant te zijn geweest werd onze beroepen Leeraar Dr. B. Wielenga door ZEerw. broeder Ds. G. Wielenga van Delft bevestigd, naar aanleiding van 1 Cor. 1 : 21. In de avondgodsdienstoefening verbond zich onze Leeraar aan de Gemeente met de woorden van 2 Petr. 1 : 19. Een talrijke schare vulde beide malen ons kerkgebouw.

Namens den Kerkeraad,
M. A. HAFFMANS, Scriba.

—

DRIESUM, 17 Sept. 1902. De Kerkeraad met de manslidmaten vergaderd zijnde 14 Sept. j. l, heeft alhier beroepen den WelEerw. Heer Ds. L. Bouma, v. d m. te Middelburg.

Namens den Kerkeraad,
M. BOUMA, Scriba.

—

OLDEBOORN, 17 Sept. 1902. Onze beroepen Candidaat, de Ew. heer H. de Bruijn, heeft voor de roeping onzer Gemeente bedankt; de Heere vervulle welhaast de ledige plaats met den man Zijns raads.

Namens den Kerkeraad,
J. E HAASDIJK, Scriba.

—

KATWIJK a/ZEE, 21 Sept. '02. Tot onze groote blijdschap werd de wensch en bede van Kerkeraad en Gemeente vervuld. Onze beminde Leeraar Ds. J. J. Impeta maakte aan het einde zijner predikatie de Gemeente bekend, dat hij met vrijmoedigheid voor de roeping van Leiden *B* had kunnen bedanken.

Namens den Kerkeraad,
D. VAN RIJN DZ., Scriba

—

LEIDEN, 21 Sept '02. Heden werd de Gemeente het teleurstellend bericht bekend gemaakt, dat Ds. J. J. Impeta voor het beroep bedankt heeft.

Namens den Kerkeraad,
G. v. HERWIJNEN, Scriba.

—

BEDUM, 22 Sept. 1902. Door den Kerkeraad der Gereformeerde Gemeente *A* alhier is het volgende tweetal geformeerd; Ds. N, Y. van Goor te Halfweg en Ds. S. J. Vogelaar te Apeldoorn.

Namens den Kerkeraad,
M. VELTHUIS, Scriba.

—

STELLENDAM, 22 Sept. '02. Met algemeene stemmen is alhier verkozen de WelEw. heer R. Zijlstra, Cand. te Sneek. Mocht de Heere thans de ledige plaats vervullen, en het hart van dezen Zijnen Dienstknecht alzoo neigen, dat we van hem de voor ons zoo verblijdende tijding mogen vernemen: „Ik kom tot u," is de wensch van Kerkeraad en Gemeente.

Namens den Kerkeraad,
L. v. D. VLUGT AZN., Scriba.

ONTVANGSTEN.

In w. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brab. en Limb.

Met hartelijken dank ontvangen:

Giften van Geref. Kerken: Amersfoort *B* f 2 50, Montfoort f 1, Reeuwijk f 2, Dokkum *B* f 2,50, Spijk *B* f 1, Bleiswijk f 5, Leiderdorp f 10, Steenwijk f 2, Vlaardingen *B* f 3, N.-Pekela f 2,50, Deventer *B* f 5, 's-Gravenpolder (Z.) f 1,50, Harlingen f 2,50, Nijemirdum f 1.

Jaarl. bijdragen: Geref. Kerk 's Gravenhage *B* f 10, Oosterend (Tessel) f 2.

Voorts: Van N. N. te Spijk	f 1,—
Van R. B. te Suawoude	- 7,50
Collecte Geref. K. te Zetten	- 5,33
Extra collecte Geref. K. te Heusden	- 1,79
Gevonden i/h kerkzakje te Wildervank	- 5,—
Uit de bus van L. Smit te Schokland	- 3,—

Aan jaarlijksche bijdragen heb ik nu de toezegging ontvangen van ongeveer f 120. Hoewel dankbaar voor deze toezeggingen toch dient opgemerkt, dat dit bedrag minstens behoort *vertienvoudigd* te worden, zullen we iets van beteekenis kunnen doen tot uitbreiding van den arbeid. Neige de Heere veler harten.

Namens Deputaten,
J. C. C. VOIGT, *penningm*

Raamsdonk, 22 Sept 1902.

—

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Collecte.

Oldebroek . . . . . f 8,77

Gift

Door Ds. Donner te Amersfoort van I. R. . 1.—

De Penningmeester van de Theologische School,
DR. H. FRANSSEN.

Zwolle, 20 Sept. 1902.

—

Zending onder de Joden

Met hartelijken dank ontvangen:

Van Ds. Oegema te Wildervank, gevonden in het kerkzakje	f 5,—
Van F. Bruinsma te Beetgum, gevonden in het kerkzakje	- 10,—
Door Ds Kropveld, van L. Sijtsma Paterson, N. Jersey N.-Amerika, namens Zending-Vereen. „Zaait aan alle wateren" der 2de Chr. Geref. Gem. aldaar	- 25,—

N.B. de f 25 van Aalten, de vorige maal verantwoord, was gevonden in het kerkzakje der Geref Kerk *B* aldaar.

Vinde dit goede voorbeeld in de *B*-Kerken navolging.

N. Koops,
Oostvestplein 65.

Rotterdam, 22 Sept. 1902.

—

Zending op Soemba.

Pinkstercollecte te:

Almeloo	f 84,60	Nijverdal	f 34,40
Deventer *A*	- 22,75	Olst	- 3,63
Enter	- 2,40	Rijssen	- 4,66
Haaksbergen	- 3,22	Vriezenveen	- 4,19
Hengeloo	- 41,32	Wierden	- 4,32

Ds. Scheps van Deventer *B*, bijeenverzameld	- 50,—
Ds. Postema te Warfum, gev. in de coll.	- 2,—
Ds. Krohne te Zoutkamp, van een vriend	- 2,50
Ds. Slager te Nijverdal, v. d. Jonged.-Vereen.	- 5,—
Ds. Oegema te Wildervank, gev. in de coll. 5 en 1 gld.	- 6,—

J. DUURSEMA, *Quaestor.*

Uithuizen. 22 Sept. '02.

—

Scheurkalenders in de Kazerne.

Door K. B. Holwerda, Marrum, gecollecteerd op eene vergadering van jongelingen en jongedochters, aldaar	f 2,50
Van B. J. van Rhijn Sr., Waddingsveen	- 2,50
Van L. Smit, Schokland	- 3,—
Door A. Gruijs Sr., Zaandam, van N. N. te Spijk f 5, vroeger door hem ontv. f 2,	- 7,—
Van W. Rouw, Ter Neuzen	- 0,50

De 50 cents voor gratisverspr. zullen we bij gelegenheid aan Br. Hooft toezenden.

Is 't niet opmerkelijk? Driemaal achter elkaâr hebben we nu een gift uit Ter Neuzen ontvangen, terwijl ook onze geliefde Broeder uit Waddingsveen als vaste contribuant zich beschouwt.

En waar ook het eenzame Schokland onze soldaten niet vergeet, en het Noorden bij vernieuwing ons heeft verblijd, daar zeggen we voor alle deze bijdragen hartelijk dank; en hopen dat deze welsprekende voorbeelden veel navolging mogen vinden.

Rijswijk, 22 September 1902. E. KROPVELD.

MENSCH EN CHRISTEN.

Over de verhouding, waarin de mensch en de Christen tot elkander staan, is er tusschen ongeloovigen en geloovigen een groot verschil van gevoelen.

Om mensch te zijn in den waren en vollen zin des woords, kunt gij, zoo spreken de eerstgenoemden, geen Christen wezen. Het Christendom is met de humaniteit in lijnrechten strijd. Want immers wordt in het Evangelie door Christus aan zijne discipelen de eisch gesteld, om zichzelven te verloochenen, het vleesch met zijne begeerlijkheden te dooden, de wereld te verlaten, het kruis op te nemen en dan den Meester te volgen door bezaaide en onbezaaide velden heen. Wie een volgeling van Jezus wil zijn, kan naar deze eischen niet anders doen, dan uit de wereld zich terugtrekken en haar overlaten aan eigen lot.

En van den anderen kant zijn er geloovigen, die, indien niet in theorie, dan toch in de practijk des levens hiermede eigenlijk instemmen en die het zeggen en toonen: om Christen te zijn in den echten zin des woords, kunt gij u niet in het gewoel der wereld begeven, maar moet gij u in de stilte der eenzaamheid terugtrekken en daar gemeenschap oefenen met uw Heiland en Heere.

Wie wij ook zijn, wij ondervinden allen telkenmale in ons denken en in ons leven de moeilijkheid van het probleem, dat zich hier aan ons voordoet. Wij dwalen ieder oogenblik ter rechter- of ter linkerzijde af. Nu eens offeren wij het Christelijke aan het menschelijke, en dan weer het menschelijke aan het Christelijke op. Aan den eenen kant dreigt de klip der wereldgelijkvormigheid, en aan de andere zijde die der wereldontvluchting. Het Christelijk leven slingert er menigmaal onvast tusschen door.

Maar toch houden wij vast, dat het Christelijke en het menschelijke niet met elkander in strijd zijn. Wij mogen de harmonie, die tusschen beide bestaat, door ons denken menigmaal niet kunnen vinden, en nog veel minder in ons leven te aanschouwen kunnen geven — desniettemin, wij gelooven en wij blijven gelooven aan de verzoening en de overeenstemming van beide. De Christen is de ware mensch, op ieder terrein en in elken kring. Het Christendom staat niet tegenover de natuur, maar alleen tegenover de zonde. Christus kwam, niet om de werken des Vaders, maar alleen, om die des duivels te verbreken.

Breedvoerig worden deze gedachten ontwikkeld door Prof. Biesterveld in zijn pas bij Daamen te Rotterdam verschenen werk over: *Het echt menschelijke, hoe het is gezocht en waar het is te vinden.* Daarin wordt aangetoond, dat het Heidendom en ook de nieuwere wijsbegeerte dat menschelijke niet vond, maar dat het Christendom het geopenbaard en hersteld heeft.

Bij wijze van proeve, die tot lezing van het werk zelf uitlokken moge, nemen wij het volgend gedeelte eruit over:

Helder en klaar ruischt de christelijke belijdenis over 's menschen wezen, val en herstelling, als een kristallen beek — zoo doorzichtig en toch zoo diep. Zij geeft een beslist antwoord op de vragen van ons zijn; zij leert den weg, dien de mensch heeft te bewandelen, zal hij weer aan zijne oorspronkelijke bestemming beantwoorden.

En die belijdenis moet van allesomvattenden invloed zijn voor heel het leven. Het ware Christendom is het zuurdeesem dat het meel doortrekt. Het is niet een kleed voor den feestdag, dat in den ernstigen tijd van het werken niet past; het is geen vernis dat over de verwen gelegd wordt en het voorwerp wel glanzen doet, maar het in wezen onveranderd laat.

Neen, de wedergeboorte door het Christendom als noodzakelijk gepredikt, gewerkt door den Heiligen Geest, raakt heel den mensch in al de uitingen zijns levens. Aan wien God die gave Zijner genade verheerlijkt, die wordt een nieuw schepsel. En die herschepping raakt ook dat stuk van ons zijn, dat geleefd wordt met onze medemenschen, zoowel als het eigen bestaan. Zij beheerscht ook ons denken en onzen zin voor het schoone; zij laat niets gelijk het was, maar doet het een en het al opbloeien uit een nieuw beginsel. Wij willen zien wat het ware Christendom maakt van den mensch in zijn individueel leven; wat het brengt voor het gemeenschapsleven; en hoe het de gedaante verandert ook van den idealen arbeid den mensch opgelegd.

Het Christendom doet zijn waren belijder leven het leven des geestes en des geloofs. De mensch is niet maar stof; zelfs is het stoffelijke niet het hoogste in zijn leven. Het gaat om het geestelijke en het eeuwige, het stoffelijke en tijdelijke is het middel, het orgaan van het geestelijke en eeuwige. Daardoor wordt het leven echt humaan, echt menschelijk. Een machtig ideaal beheerscht heel het leven; het wordt opgeheven uit de sfeer van het zinnelijke, als ook die zijde van ons bestaan dienstbaar wordt aan het hooge in des menschen bestemming. Dit leidt niet tot verwaarloozing of verachting van het natuurlijke, maar juist integendeel tot de rechte waardeering ook van het stoffelijk zijn. Het lichaam is er om als orgaan der ziele God te dienen; geen kerker voor de ziel; geen wormenspijs alleen. Neen, het heeft de bestemming om straks verheerlijkt eeuwig God te dienen, en daarom moet het ook nu verzorgd en in stand gehouden, om werktuig der ziel te zijn in het herboren leven tot de eer van God. Het leven komt onder den ban van het machtig ideaal van het geloof. Van het geloof dat tegen de zonde strijdt, het »ik" buigt onder Gods wil, en in de toekomst der volle vrijheid van alles wat ons bederft roemt.

De Christen weet verlost te zijn door het bloed van zijn Heiland van der zonde schuld, maar ook van der zonde heerschappij. Hij weet door den Heiligen Geest kracht te hebben in de bange worsteling tegen het booze en tegen den booze. De begeerlijkheid zoekt hij te dooden, en in nieuwigheid des levens wandelend is het zijn ideaal, echt mensch Gods te zijn tot alle goed werk bekwamelijk toegerust. Het waarachtige leven der christelijke vroomheid rust op de zuivere godskennis in 's Heeren Woord geopenbaard. Het gemis van die kennis maakt het bij heiden en ongeloovige onmogelijk het rechte levensideaal tot werkelijkheid te brengen. Door die kennis vreest de christen God en heeft hij Hem lief; leeft hij in het besef zijner afhankelijkheid, maar in kinderlijk vertrouwen, het leven in het licht, vroolijk in God.

Dat leven des geloofs verheft hem boven de zorgen des levens. Het doet hem rusten in de vaderlijke zorg van zijn God, die alles regeert en dat doet ten beste van zijne kinderen.

Hetzelfde geloof bevrijdt hem van de vreeze des doods, want de dood is voor hem overwonnen en het graf verloor zijn prikkel, zoodat het geen verschrikking baart.

Daardoor verheft het geloof boven het alledaagsche, en maakt het onafhankelijk van wat anders de ontwikkeling van het geestesleven in den weg staat. Het brengt het meest alledaagsche met de eeuwigheid in verband, en maakt zoo het leven rijk en vol, waarbij het lot van den niet-geloovige schril afsteken moet. Alle goed van de aarde wordt op de juiste waarde geschat, zoodat de teleurstelling vreemd blijft, als het in zichzelf de diepste behoefte des levens niet vervult.

Het geloof geeft kracht in den strijd. Het verklaart den heldenmoed der martelaren, den strijdlust voor vrijheid en recht bij de echte Puriteinen en Calvinisten, de fierheid en karaktersterkte onzer vaderen.

Het Christendom, waar het de banden die de levensontluiking en ontplooiing onmogelijk maken breekt, geeft den verlosten individu de ware ontwikkeling zijns levens. De wedergeboorte doodt niet de persoonlijkheid, maar baant juist den weg, dat wat de Schepper naar zijn vrijmachtigen raad legde in elk mensch aan karakter, aanleg, kracht, in één woord alles wat de individualiteit raakt van den persoon, zich doe zien en rijk zich ontplooie tot glorie van den Schepper en tot zegen voor het geheel. Immers juist de herschepping draagt het nieuwe leven in, dat niet rust vóór de verdorvenheid en de ontbindende macht van het oude leven der zonde is uitgedreven. Wel blijft dat hier ten deele, maar toch vangt in den geloovige dat leven hier aan, wat in de toekomst zich ten volle zal openbaren in ongebroken kracht.

Hoe de wedergeboorte de individualiteit niet doodt, maar heiligt, toonen ons de grooten en de kleinen in de godsgemeente. Een Petrus en eene Martha, een Johannes en eene Maria, een Paulus en een Timotheus, een Luther en een Calvijn, en ieder zie maar rond om uit eigen levenservaring dit bevestigd te zien.

Het zuivere Christendom doet echter niet alleen leven uit het geloof, het geeft ook de ware moraal des levens.

De herschepping van den mensch bedoelt zijne heiligmaking. De Heere koopt zich een volk met Christus' bloed, en wekt het ten leven, opdat het vertelle zijn lof. Daarom blijft de christelijke belijdenis niet staan bij het stuk der verlossing door Christus, maar zoekt zij haar kroon in de heiliging des levens. Om die uit te werken heeft zij alles wat daartoe van noode is. Het levend geloof als het beginsel waaruit het leven der heiligmaking voortspruit. De genadekracht Gods, die in de gemeenschap met Christus, in de mystieke unie met hem, bekwaamt tot dit nieuwe wandelen naar Gods wil, wordt in den geloovige uitgestort.

En daarbij heeft de christelijke belijder de norma voor het nieuwe leven in Gods heilige wet.

Die wet is bekleed met autoriteit. Het Christendom heeft voor het zedelijk leven, wat ieder wijsgeerig stelsel mist: een gezag dat buiten den mensch ligt en hem den regel voor zijne daden voorschrijft. Met goddelijke autoriteit staat het Woord onzes Gods voor ons en het

moet om des Heeren wil worden gehoorzaamd.

Met name staat dit zoo voor de Christenen van Gereformeerde belijdenis. Voor hen toch is de wet Gods de regel voor het nieuwe leven. Zij beluisteren in haar woord niet alleen de tonen van het dreigend oordeel, dat heendrijven moet naar de voeten des Heilands met de beê om gena, gelijk Luther alleen de sprake der wet verstaat, maar ook het liefdevolle onderwijs van den Vader, die zijn kind zijn wil doet verstaan, opdat het dien kenne en betrachte. En die wet klinkt hun tegen uit heel het Woord Gods, rakende heel het zijn. Pas door geestelijk in te dringen in het gebod en door te peilen de bedoeling waarmee het gegeven werd, kan men weten welke de volmaakte en welbehagelijke wil Gods zij. De ban van het Woord Gods gaat niet alleen over de uiterlijke levensopenbaring, maar beheerscht ook den wortel des levens. Geen menschelijke wet kan gaan over de gedachten, die zich vormen in ons binnenste. Zij regelt alleen de uiterlijke daden. De wet Gods is niet tevreden met de daden des levens te stieren; zij onderwerpt ook de geheimste gedachten aan haar bestel; zij eischt dat de wortel des levens goed zij, dan zal ook de rechte vrucht rijk en vol bloeien. Nooit kan God tevreden zijn met den schijn; Hij ziet het harte aan. Wij laten ons vaak de oogen verblinden, en daarom is ons oordeel zoo dikwerf ten eenenmale verkeerd. De daden moeten niet alleen beoordeeld, maar met name het beginsel waaruit zij voortkomen. Het laatste beslist over de werkelijke waarde. En het echte christenleven staat naar die rechte harmonie. In Christus gerechtvaardigd en heilig, moet nu ook de openbaring des levens met den staat des levens overeenstemmen. Het geheim van het zijn uit God, dat zoekt de eere Zijns naams, is: dat het in de levensopenbaring naar buiten toont hetgeen de Heere innerlijk door de genade der levensvernieuwing tot stand bracht. Het is niet een jagen naar een ideaal in de verte getoond, maar de realiteit van de verhouding, in beginsel reeds in het hart bij de wedergeboorte gewerkt.

Het oordeel der wereld is daarom ook zoo scherp over de afwijkingen der Christenen, omdat zij het als bij intuïtie gevoelt, dat zij in strijd zijn met het innerlijke levensbeginsel dat der Christenen daden voortbrengen moet. Zij brengt daarmee ongewild eene hulde aan dat beginsel, tegelijk het eigen leven teekenend als van lager orde.

De moraal van het Christendom is ook die der liefde. Heel de wet Gods is door Jezus samengevat in het woord: »Gij zult liefhebben den Heere uwen God met geheel uw hart, met geheel uwe ziele, met geheel uw verstand en met geheel uwe kracht. Dat is het eerste en groote gebod. En het tweede, dezen gelijk, is: Gij zult uwen naaste liefhebben als uzelven."

Liefde tot God en liefde tot den naaste. Dat is het rijke Christenleven. Geen zelfzucht, maar zelfverloochening is zijn eisch. Liefde, samenbinding, harmonie, tegenover de verscheuring en verstoring door de zonde.

Zoo staat daar de gemeente van Christus over heel de wereld door liefde samengebonden, als een nieuw geslacht Gode verlost. Zijn diepe levensellende kent dat volk. Niet maar gebrek aan brood en veel lijden; zelfs niet alleen een schuld die daarom te betreuren valt omdat zij eeuwig ellendig doet zijn — maar: God om zijn eere gebracht, Hem en zijn volk in plaats van liefde haat bewezen. Maar nu dan ook de volkomenheid der verlossing, die ons God tot zorgend Vader doet zijn, ons zelf van het doemvonnis bevrijdt, en bovenal ons maakt tot een volk dat uit liefde Gods lof zoekt, en in een liefdeleven met den naaste wandelt.

DE BRIEF AAN DE ROMEINEN.

VIII.

En gelijk het hun niet goed gedacht heeft God in erkentenis te houden, zoo heeft God hen overgegeven in eenen verkeerden zin, om te doen dingen, die niet betamen;

Vervuld zijnde met alle ongerechtigheid, hoererij, boosheid, gierigheid, kwaadheid; vol van nijdigheid, moord, twist, bedrog, kwaadaardigheid;

Oorblazers, achterklappers, haters Gods, smaders, hoovaardigen, laatdunkenden, vinders van kwade dingen, den ouderen ongehoorzaam,

Onverstandigen, verbondbrekers, zonder natuurlijke liefde, onverzoenlijken, onbarmhartigen.

Dewelke, daar zij het recht Gods weten, namelijk dat degenen, die zulke dingen doen, des doods waardig zijn, niet alleen dezelve doen, maar ook mede een welgevallen hebben in degenen, die ze doen.

Rom. 1 : 28 - 32.

Hier brengt de Apostel de beschrijving van de verdorvenheid der heidenen ten einde. Uit wat hij zegt blijkt dat God de menschen, tot straf en voor dat zij Hem niet in erkentenis gehouden, maar het schepsel boven Hem geëerd hebben, niet slechts tot onreinigheid, maar ook tot ongerechtigheid overgegeven heeft. God heeft zonde met zonde gestraft; toen is gebleken dat goddeloosheid de weg tot rechteloosheid is, ja, dat verbreking van den band met God, door Gods rechtvaardig bestel, door verbreking van den band onder de menschen gevolgd wordt. Zie slechts hoe de heidenen elkander behandelen. De schilderij die de Apostel ons van de verdorvenheid der heidensche wereld zijns tijds ophangt, dwingt de erkentenis af, dat de tusschenkomst van een bijzonder Godsgericht noodig was, om de zonde tot zulk eene hoogte te doen stijgen. De hier geteekende zonden zijn als zoovele raadselen. Want al is de neiging tot alle kwaad allen mensch eigen, zoo is de moed tot het kwaad geenszins even algemeen; vrees en schaamte, deze beide vruchten van Gods weerhoudende genade, houden doorgaans de volle openbaring der zonde tegen. Vanwaar dan de moed des kwaads? God heeft de menschen aan den geest der verharding overgegeven. — Ziedaar de verklaring van het mysterie hunner boosheid. Nu begrijpen wij dat zij, gelijk de apostel zegt, met alle ongerechtigheid vervuld zijn — ziedaar twee zaken, wier samen treffen den in het kwaad volwassen mensch teekent: van het kwade vol te zijn en vol te zijn van alle kwaad. Wie nog aarzelt om aan een gericht Gods te denken, waarbij zonde met zonde gestraft wordt, volge de beschrijving des Apostels in hare bijzonderheden. Een booze geest is in de menschen gevaren, men heeft geen eerbied meer voor het recht, maar schendt het, en komt er slechts voor op, als men bij zijne handhaving belang heeft. Men acht den naaste niet, en is kwalijk jegens hem gezind, maar het goud heeft men lief, en tracht het ten koste van alles in zijne macht te krijgen. Men gunt den evenmensch niet, wat hij heeft, en haat hem, in gelijke mate als God hem zegent. Men vergiet onschuldig bloed, men wikkelt zich in twisten, men bedriegt zijn broeder; straks werpt men het masker af en treedt kwaadaardig tegen zijn naaste op. Zie gindsche oorblazers, die den grondslag der samenleving ondermijnen, door dit het wederzijdsch vertrouwen te doen; gindsche lasteraars, die de leugen dienstbaar makende aan den haat, slijk werpen naar al wat blinkt; gindsche haters Gods, die zelfs het heilige niet ontzien, uit haat tegen Hem, wiens bestaan hunne verdoemenis in zich sluit; gindsche geweldenaars, die de menschen als wormen vertrappen, onder de leus, dat macht recht is; gindsche hoovaardigen, die allen beneden zich achten, en beneden zich willen, en tot de zonde des duivels vervallen, geen licht kunnen verdragen, dan wat van henzelven afschijnt; gindsche grootsprekers, die zich voor wat bijzonders uitgeven, om eene bewondering in te oogsten, die zij zelven weten niet waardig te zijn. Hun slaap wordt weggenomen als zij niet iemand hebben doen struikelen, Spr. 4 : 16. Zelfs vader en moeder verachten zij; aan niets willen zij onderworpen zijn dan aan hunne eigene begeerlijkheid. Meent gij dat zij hunne eeden houden? Geenszins; zij verbreken het bezworen verbond. Hebben zij nog iemand lief? Niemand, ja, toch iemand, zichzelven; overigens missen zij de bij het dier nog aanwezige natuurlijke liefde. Hebt gij hen tot vijand, gij houdt hen tot vijand; verzoening kennen zij niet. Hebt gij hulp noodig, zij gaan u voorbij zonder u te kennen. Wat gruwel moet er nog bijkomen om hen gansch verwerpelijk te maken? Eigenlijk is de mate hunner ongerechtigheid meer dan vol; toch zal de apostel nog op iets wijzen dat haar overloopen doet. Zij maken zich aan al deze ongerechtigheden schuldig, terwijl zij weten dat God er de straf des eeuwigen doods op gezet heeft. Immers kennen zij het strafrecht Gods. Hun geweten kondigt het hun aan; mag het misschien verhard zijn, welnu, dan schudden dichters en wijsgeeren, de profeten der volken, het toch telkens wakker, als zij de gruwelen van hun tijd met de pen des Apostels beschrijven, en van de smarten der onderwereld spreken, den boozen bereid. Eenigszins nog zou er zachter over hen kunnen geoordeeld, zoo zij in het diepst van hun gemoed zichzelven wegens hunne boosheid verachteden, en verlossing wenschten uit de slavernij des kwaads? Maar voor zulk een verzachtend oordeel laten zij geene plaats; want zij hebben een welbehagen in wie even slecht zijn als zijzelven. David mocht in anderen afkeuren, met diepe verontwaardiging, wat hijzelf bedreven had; zij komen zoover niet. Zij hebben het kwaad lief omdat het kwaad is; want terwijl zij den goeden haten omdat hij goed is, hebben zij een welbehagen in den booze, omdat hij boos is.

Van Andel.

GEEN HEIL DAN IN JEZUS.

„Eén Middelaar Gods en der menschen, de mensch Christus Jezus."

1 Timotheüs 2 : 5.

De Heere Jezus is de eenige Middelaar Gods en der menschen. Onomwonden heeft Hij het zelf verzekerd. »Niemand", zeide Hij, »komt tot den Vader dan door Mij". Wij kunnen God niet naderen, dan door Zijne bemiddeling. Wie zonder Hem God tracht te ontmoeten, wordt afgewezen.

Van den aanvang af is Hij voorgesteld als de eenige hoop des zondaars in leven en sterven. Met Hem is ons stam- en verbondshoofd getroost, toen het gebod, dat ten leven was, oorzaak des doods was bevonden en hij gekomen was onder den vloek. Op Hem zijn de patriarchen gewezen. Op Hem hebben zij geloovig gesteund. Van Hem spraken de profeten. In Hem verheugden zich de Simeon's en Anna's. Zij hadden door genade alle leunselen verloren en wisten »het heil is des Heeren". »Ik ben de weg," zei Jezus. En de apostelen verkondigden Hem als den Eenige, die redding en leven geeft, tot de eere van zonen en dochteren des Allerhoogsten verheft, en de geopende hemelpoort binnen brengt. De zonde had een klove gegraven tusschen God en ons: de Christus heeft zich in die klove geworpen en haar volkomen gedempt.

De zonde had een muur opgetrokken tusschen God en ons: de Christus heeft zich op dien muur geworpen en hem tot den laatsten steen afgebroken.

Zijne voldoening aan Gods gerechtigheid bracht verzoening te weeg. Zijn bloed verzoende God met ons. Zijn Geest verzoent ons met God.

In Hem kunnen God en zondige menschenkinderen elkander ontmoeten.

God en de geloovigen stemmen hierin overeen, dat zij een welbehagen hebben in Christus en Hem als den éénigen Heiland verheerlijken.

Ja, ook buiten Christus kan men komen tot eene zekere kennis Gods; maar tot den Vader komt niemand dan door Hem. Ook buiten Christus kan men komen tot eene zekere kennis zijner zonden; maar zonder Christus komt men niet tot den vrede des rechtvaardigen, die daar doet roemen in Gods vergevende liefde. Ook buiten Christus kan men komen tot een uiterlijk onberispelijk leven; maar tot het leven Gode ter eer, daartoe brengt Hij alleen. Ook buiten Christus kan men gelooven aan onze onsterfelijkheid; maar zalig in hope, wie was het ooit, die het niet aan Christus te danken had?

Ach, deze eenige Middelaar wordt door velen, door ontelbaren onder hen, die naar Hem zich noemen, Zijn doop ontvingen, verloochend!

Men verloochent Hem, als men waant zalig te kunnen worden, al blijft men van de geloofsgemeenschap met Hem vreemd. Als men lichtvaardig het: »zalig is deze doode!" spreekt op de graven van hen, die niet in Christus ontsliepen. Als men, doch waar zouden wij eindigen, indien we wilden nagaan, wanneer en hoe de Heere Jezus verloochend wordt. Dit geschiedt op allerlei manier en in allerlei vorm.

»Laat u zaligen!" is de vriendelijke roepstem, die tot algeheele overgave aan den eenigen Heiland noodigt.

De weg der zonde leidt tot het verderf.

De weg der eigengerechtigheid evenzeer.

De weg des valschen vredes niet minder.

Geen zaligheid dan door Jezus.
Geen bidden dan in Zijn Naam.
Geen strijden dan in Zijn kracht.
Geen loopen dan aan Zijn hand.

Er is geen verdoemenis voor degenen, die in Hem zijn. Maar men vergete het niet, er is geen ontkomen aan de verdoemenis voor wie Hem niet geeft de eere Zijns Naams.

Daarom is dan ook des *Christens levenstaak* het zien op Jezus. Zie op Hem:

Als gij verzocht wordt.
Als gij in droefenis zijt.
Als 't u bange is.
Als gij ziek zijt.
Als gij gezond zijt.
Als gij tegengewerkt wordt.
Als gij rijk zijt.
Als gij arm zijt.
Als gij verlaten zijt.
Als gij stervende zijt.
In alle omstandigheid.
Altijd.

Vele geloovigen schijnen weinig te vermoeden hoeveel genade er is in de *kennis van den persoon van Jezus*. Het zou eenigen dezer, die veel geleefd hebben op hetgeen zij *omtrent* Jezus weten, uitermate bevoordeelen, zoo zij den zaliger en vruchtbaarder weg wilden beproeven, om met Hem *persoonlijk* te onderhandelen. Er zijn schatten in den persoon van Hem, wiens leerstellingen zij gelooven, die gezocht en genoten moeten worden.

»Ik bid u," zegt Rutherford, »een nauwer en steeds toenemende gemeenschap te oefenen met Christus. Er zijn steeds nieuwe gordijnen (zie Exod. 26) in Hem, die verschoven moeten worden, om de diepere vormen der liefde in Hem te zien. Ik wanhoop ooit tot het uiterste eind dier liefde te geraken, omdat er zoovele plooien in zijn. Graaf daarom diep, en wijd gedurende den dag zooveel tijd aan Hem, als gij maar kunt, — want Hij wordt in dien weg genoten".

Notten.

Buitenlandsche Kerken.

Frankrijk. De officieuse Synode der Gereformeerde Kerk. — Deze Synode kwam in het laatst van Juni samen te Anduze, een stad bekend uit den tijd der vervolging van de Hugenoten, en wordt de officieuse genoemd. Sedert 1872 heeft de Protestantsche Staatskerk in Frankrijk, die zich nog de Gereformeerde Kerk blijft noemen, geen algemeene officieele Synode gehad. In genoemd jaar is eene scheuring ontstaan tusschen de orthodoxen en liberalen in deze Kerk, omdat de meerderheid, die op de Synode van dat jaar orthodox was, eene belijdenis of verklaring des geloofs had aangenomen, waarmede de liberalen zich niet konden verenigen. De eersten hadden gehoopt, dat de laatsten de Kerk nu zouden verlaten. Dit is niet geschied, omdat de liberalen steun vonden bij de Regeering, die verklaarde, dat de liberalen in de Gereformeerde Staatskerk dezelfde rechten hadden als de orthodoxen.

Om nieuwe conflicten te voorkomen weigerde de Regeering, zooals steeds de gewoonte was, beslist eene Generale Synode samen te roepen. De staat had ook geene behoefte aan zulk eene Synode, omdat hij in de kerkeraden en consistoriën de corporaties had, waarmede hij handelen kon. Ter aanvulling van deze organisatie werd een vroeger bestaand, maar langzaam in onbruik geraakt orgaan, de *Conseil Central*, weer in het leven geroepen.

De liberalen hebben sedert 1872 geen Synode gehouden, terwijl de orthodoxen wel een Synode samenriepen, die door de weigering der Regeering geen officieel karakter had, en daarom de officieuse genoemd wordt. Hierdoor werd een nieuwe toestand in het leven geroepen, waarbij orthodoxen en liberalen samenwoonden, terwijl de geloofsbelijdenis gehandhaafd bleef. Het kwam er nu op aan de Kerk te organiseeren en te regeeren; dit was de taak van het officieus synodaal regime. Zoo hebben ook de Synodale vergaderingen hare taak opgevat. Haar gezag was wel niet wettelijk, maar werd toch als zoodanig erkend door die gemeenten, die zich bij haar aansloten en de geloofsbelijdenis van 1872 aanvaardden.

De liberalen door de orthodoxen in hunne kerkelijke positie niet erkend, begonnen zich echter langzaam te organiseeren, zoodat er, hoewel niet officieel, toch feitelijk twee georganiseerde partijen in die Kerk bestaan.

In de laatste jaren is er allengs verandering in den toestand gekomen. Onder den invloed van de nieuwere theologische ideeën deelt het jongere geslacht niet meer de overtuiging der vaderen over de noodzakelijkheid der bestaande scheuring. Er ontstond een toenadering tusschen orthodoxen en liberalen, omdat de eersten in zake de belijdenis en de leer tot het standpunt der laatsten naderden.

Deze beweging is zoo sterk, dat zij zelfs eenigen van de voornaamste vertegenwoordigers der orthodoxe partij medegevoerd heeft. Hunne houding tegenover de liberalen is eene gansch andere dan in 1872. Men spreekt van de „Protestantsche familie," waartoe ook de liberalen behooren. Men organiseerde „broederlijke vergaderingen," die bestaan uit afgevaardigden van alle consistoriën zoowel orthodoxe als liberale. Uit deze vergaderingen is weer voortgekomen de „commissie voor de practische actie" waarin liberalen naast orthodoxen zitting hebben. Deze samenkomsten hebben de gedachte doen ontstaan, om een nieuwen „centralen raad" in het leven te roepen, waardoor de eenheid der Kerk zich moet uitdrukken.

Deze gedachte is nog niet verwezenlijkt, maar zij heeft hare aanhangers en verdedigers onder hen, die onder de officieuse Synodale organisatie leven. Daardoor gaan zij, die tot hiertoe onder deze organisatie vereenigd waren, in twee groepen uiteen, die men de rechterzijde en het centrum der rechterzijde noemt. Deze beide partijen stonden op de laatste Synode te Anduze tegenover elkander.

Door deze gedeeldheid komt het officieus Synodaal regime in gedrang, want de beschouwingen dezer partijen over de macht en het recht der officieuse Synode staan lijnrecht tegen elkander over.

De rechterzijde houdt vast aan de belijdenis van 1872; zij zegt, dat de Gereformeerde Kerk van Frankrijk zich om deze belijdenis schaart, zoodat zij, die deze belijdenis aanvaarden, tot haar behooren. De Generale Synode moet deze belijdenis handhaven en naar haar de Kerk besturen.

De andere partij „het centrum der rechterzijde," beweert, dat de Gereformeerde Kerk alle Gereformeerde Protestanten omvat d. i. allen, die Protestanten heeten en niet tot de Luthersche of eenige andere Kerk behooren. Volgens hen, bezit de Kerk hare eenige officieele regeeringsorganen in de consistoriën, die ook door den Staat erkend worden. Zij beschouwen de officieuse Synode slechts als eene broederlijke samenkomst, waarin men elkander van voorlichting dient, maar die volstrekt geen wettig gezag heeft, en geen bindende bepalingen mag maken.

Het zal vooralsnog wel niet tot een openlijke scheuring komen, maar toch is de innerlijke eenheid tusschen hen, die onder de officieuse Synode zich organiseerden, verbroken.

De Synode werd geopend met het zingen uit den 68en psalm, den lievelingspsalm der Hugenoten, toen zij aan de wreedste vervolgingen blootstonden. Daarna werd de belijdenis van zonde, door Calvijn opgesteld, voorgelezen en hield de predikant Ad. Meijer, voorzitter van het consistorie Anduze, een toespraak ter begroeting van de leden.

Onder de zaken, die de Synode bezighielden, nam het sociale vraagstuk eene voorname plaats in. Hierover werd eene langdurige en levendige discussie gevoerd; voorgesteld werd, dat de Gereformeerde Kerk meer dan tot hiertoe zich de bestrijding van de ellende des volks ten doel zou stellen; daartoe moesten de diakoniën op eene andere wijze gaan arbeiden en zich organiseeren tot een soort syndicaat voor het geheele land.

Het zijn vooral de jonge predikanten in Frankrijk, die zich veel bezighouden met de sociale beweging en door te arbeiden op philantropisch terrein het zedelijk peil van het volk trachten te verhoogen. Zij richten daartoe volksbibliotheken, leeszalen, restauraties, waar alcoholische dranken geweerd worden, en dergelijke inrichtingen op.

Over de alcoholkwestie ontspon zich eene vrij hevige discussie tusschen Prof. Foëx en den predikant Gounelle en zijne vrienden. De eerste waarschuwde voor overdrijving van het blauwe kruis en bestreed eenige beweringen, die de bestrijders van den sterken drank in plakkaten en vlugschriften uitspraken.

Er werd aangedrongen op het vormen van een philantropische commissie, die de jongeren „sociaal-christelijk" genoemd wilden hebben. De voorzitter der Synode, de predikant Bruguière, verzette zich tegen het praedicaat „sociaal;" hij noemde het overtollig, omdat „Christelijk" reeds alles zegt en ieder waar Christen de nooden en ellenden des volks wil helpen lenigen.

Hoewel van de predikanten in de Gereformeerde Kerk van Frankrijk, die bizonder op sociaal gebied werkzaam zijn, getuigd wordt, dat zij het ijverigst werken ook tot het geestelijk welzijn des volks, schijnen sommigen toch gevaar te loopen op sociaaldemocratische paden gevoerd te worden.

Scholten.

ZWOLLE. De 21e Sept. was voor de Gemeente en haren oudsten Leeraar een gedenkwaardige dag. 40 jaren was ZEw. in den Dienst des Woords werkzaam geweest en van die 40 jaren bijna 21 te Zwolle. Ds. Hessels trad in de Plantagekerk voor eene groote schare op, om in het midden der Gemeente de genade des Heeren hem bewezen te gedenken en sprak over 1 Tim. 1 : 12. Ds. Bavinck, afgevaardigd door de Zustergemeente te Kampen, sprak na den Dienst hartelijke, gevoelvolle en tevens ernstige woorden tot den Jubilaris en de Gemeente, waarna zij op zijn verzoek den Jubilaris Ps. 134 : 3 toezong, en na een woord van hartelijken dank zijnerzijds, nog Ps. 71 : 13.

Des avonds was de Oosterkerk voor den Dienst gesloten en kwam een opeen gepakte schare op, wederom in de Plantagekerk, waar eerst optrad de schoonzoon van den Jubilaris Ds. Donner van Amersfoort, die in eene degelijke en ernstige rede naar aanleiding van 2 Cor. 1 : 11 zijn geliefden schoonvader en de geheele Gemeente toesprak. Na hem sprak nog als de jongste Dienaar der Gemeente Ds. Ploos van Amstel voor den Kerkeraad en als Ambtsbroeder in 't bizonder, tot zijn bevoorrechten mededienaar in de Gemeente, waarna nog gezongen werd Ps. 121 : 3. De Heere werd dezen dag groot gemaakt. En ook nog in 't bizonder waar Hij den onlangs bij vernieuwing zoo zwaar beproefden Dienstknecht zoozeer had bekrachtigd.

Door verscheidene jonge leden der Gemeente was den Jubilaris een cadeau aangeboden. Maandagavond werd in de Plantagekerk publiek den geliefden Leeraar een cadeau gegeven door Kerkeraad en Gemeente.

Den Heere zij dank ook voor dezen dag.

Ds. C. W. E. Ploos v. Amstel.
J. Bosch Oz.

Gereformeerd Traktaatgenootschap „FILIPPUS."

Derde Zending — 1902.

Leden en Corporaties ontvangen gratis en franco:

CXLVI.	Eert uw Vader en uw Moeder	2 ct.
CXLVII.	Is dit niet de vinger Gods?	2 „
CXLVIII.	Bitter en Zoet	2 „
CXLIX.	Door velerlei Beproevingen	5 „
CL.	Sport	2 „
341.	Hier wordt niet gevloekt	1 „
342.	Molochsdienst	1 „
343.	Wat gelooft gij? . . .	1 „

Wie 't bovenstaande niet voor 10 October mocht ontvangen hebben, gelieve zulks te melden aan den Uitgever P. Mobach te Breukelen.

Wie lid van „Filippus" wenscht te worden, geve zich aan bij den heer H. Hooft Jz. te Ermeloo. De contributie bedraagt slechts een gulden per jaar. Hiervoor ontvangt men franco voor een gulden aan uitgaven van „Filippus."

Namens het Bestuur van „F.",
J. ter Borg, *Secr.*

Wolvega, 22 Sept 1902.

VERSLAG VAN DE CENTRALE DIACONALE CONFERENTIE.

Woensdag 17 Sept. 1902 werd te Amersfoort de 14e Centr. Diak. Confer. gehouden in het nieuwe kerkgebouw aan de Langegracht. In de voor-vergadering van het Comité was de Vice-Voorzitter, br. G. Struik van Enkhuizen tot Voorzitter en br. G. Terhaak van Alkmaar tot Vice-Voorzitter gekozen, terwijl br. C. F. von Meijenfeldt van Amsterdam, die als Secretaris bedankt had, vervangen werd door br. R. Broekhuizen van Meppel. De vergadering werd te ruim tien uur door den Voorzitter na het zingen van Psalm 118 : 7 onder begeleiding van het schoone orgelspel, met gebed geopend, waarna hij las Matth. 15 : 29—39.

De Voorzitter richtte daarop een broederlijk woord tot welkomst aan de vergaderden.

Wij zijn dankbaar voor al het goede dat de Conferenties ons in de afgeloopen jaren gegeven hebben, doch zijn nog niet waar wij wezen moeten. Het is daarom goed, dat wij

elkander hier weder ontmoeten, want tal van gewichtige zaken hebben we opnieuw met elkander te bespreken. Erkennende dat alle gaven verbeurd zijn, zijn wij dankbaar, doch niet voldaan, want beschamend is tevens de erkentenis over het weinige dat onze Diaconiën nog verrichten, vooral met het oog op hetgeen de Heere Jezus in zijne omgeving voor armen en ellendigen deed. Het is daarom goed, dat wij hier zijn. Wij kunnen elkander voorlichten, sterken en bemoedigen, om dan straks weer van hier te gaan, aangedaan met nieuwen moed, met frissche kracht, opdat onze armen de vruchten genieten van ons samenzijn te dezer plaatse.

Welkom, hartelijk welkom derhalve aan al de br. afgevaardigden, onze beide adviseurs Ds. A. M. Donner en Ds. H. Teerink en de andere belangstellende broeders.

Een 40-tal Diaconiën waren door hunne afgevaardigden vertegenwoordigd.

Na voorlezing en goedkeuring van de notulen der vorige Conferentie stelde de Voorzitter punt III van de Agenda aan de orde van behandeling. „Voorziening in de vacaturen, ontstaan door de periodieke aftreding van de broeders G. Struik Cz., Enkhuizen, J. B. Blankenberg, Amsterdam en J. Janse Jzn., Middelburg."

Voor deze verkiezing benoemde de Voorz. twee leden tot bureau van stemopening. Terwijl de stemming geschiedde, kwam punt IV in behandeling. „Rapport van de Commissie in zake een Diaconaal Orgaan." De Commissie bestaande uit de br. Struik en Ten Have, bracht bij monde van laatstgenoemde rapport uit van haren arbeid. Na vooraf herinnerd te hebben aan de voornaamste besprekingen ten vorigen jare gehouden, waaruit bleek, dat men algemeen van gedachte was dat aan het oprichten van een eigen orgaan, wegens te hooge kosten niet kon gedacht worden, en de beste oplossing zou zijn kolommen aan te vragen in het een of ander blad, dat zich op ons gebied beweegt, deelde de Commissie mede, wat door haar in dezen was gedaan. Zij had zich in verbinding gesteld met „Bethesda" en het „Tijdschrift voor armenzorg," doch zonder gewenscht resultaat. Intusschen hadden de pogingen om een eigen orgaan in 't leven te roepen een beter gevolg gehad, en kon de Commissie der Vergadering een zoodanig voorstel doen, dat zonder eenig geldelijk bezwaar weldra zulk een blad kon verschijnen. Breedvoerig en langdurig — wel wat al te lang — werd over dit rapport gedebatteerd. Hoewel dankbaar voor den arbeid der Commissie, werden van verschillende zijden zooveel bezwaren geopperd, dat van eenparige aanname van de gedane voorstellen geen sprake was. Enkele broeders zagen het liefst een rubriek voor Diaconalia aangevraagd in bestaande Christelijke bladen. Anderen hadden bezwaar tegen een eigen orgaan, omdat de mogelijke inhoud schadelijk zou kunnen werken. Het voornaamste bezwaar was evenwel, de kerkrechtelijke positie van de plaatselijke Diaconiën. Ds. Teerink kan niet mede gaan met de oprichting van zulk een blad, omdat de Diaconiën niet anders kunnen spreken dan door de Kerkeraden. Wel kunnen de Diakenen spreken, doch alleen als personen, die toevallig dit ambt bekleeden. Ds. Donner noemt het een moeilijke kwestie. Achter elk blad zit een persoon of lichaam als eigenaar. Doch wie zal als eigenaar of eigenares zitten achter ons orgaan? Deze Conferentie niet, want het is geen blijvend lichaam. Evenmin kan de Synode er achter zitten. Wel kan er een vereeniging gevormd worden, of kan een Kerkeraad uitgenoodigd worden, zijn Diaconie een mandaat in deze zaak te geven.

De Voorzitter beantwoordt de verschillende sprekers en meent, dat de geopperde bezwaren door de Commissie voldoende zijn overwogen. De Vergadering kan evenwel niet met de voorstellers instemmen, waarna ten slotte op voorstel van br. Wind het volgende besluit genomen werd: „De Conferentie, gehoord de discussie over het oprichten van een eigen orgaan, spreekt de wenschelijkheid uit, dat het Diaconaat theorethisch en praktisch naar eisch van onze Gereformeerde beginselen ook in de pers worde behandeld."

Aan de orde werd daarop gesteld punt VI. „Is het te verdedigen, dat een Diaconie de voeding van arme kinderen eener Christelijke School op zich neemt?" Deze vraag van Zuidlaren werd ingeleid door br. Beekman, die er op wees, hoe de Diaconie van Zuidlaren door den exceptioneelen toestand aldaar tot deze vraag gekomen was. Zuidlaren heeft geen eigen armen te verzorgen, en voorziet daarom in de behoefte van arme schoolgaande kinderen uit andere gemeenten. Door verschillende sprekers werd deze zaak van alle kanten besproken, doch niemand wenschte schoolvoeding, aangezien daardoor het verband met het huisgezin wordt verbroken. De beide adviseurs durfden schoolvoeding in geen geval verdedigen. Hoe goed de bedoelingen van de broeders te Zuidlaren zijn, moeten wij ons wachten om in het Socialistische vaarwater te verzeilen. Het was inmiddels tijd geworden om een oogenblik te pauseeren en voor den inwendigen mensch te zorgen. Nadat hiervoor gelegenheid was gegeven, werd de vergadering voortgezet na het zingen van Psalm 25 : 2.

Vooraf werd de uitslag der gehouden stemming medegedeeld, waaruit bleek dat de aftredende broeders Struik, Blankenberg en Janse met eenparige stemmen waren herkozen.

Daarop gingen wij ons bezighouden met zaken van kerkrechtelijken aard. Punt V ingezonden door het comité der Prov. Diacon. Confer. van N.-Holland kwam aan de orde. „Zijn art. 37 Dordtsche Kerkorde en art. 30 Geloofsbelijdenis wel in overeenstemming? Laat art. 38 D. K. wel toe dat in schier al de Kerken de diakenen tot den Kerkeraad genomen worden? Ware het niet beter om een van beiden òf zich stipt te houden aan art. 38 D. K. òf in al de Kerken de diakenen tot den Kerkeraad te nemen, om hen dan tevens af te vaardigen naar de meerdere kerkelijke vergaderingen?" Na de inleiding van br. Swaan, geraakten de tongen in beweging. Br. Sluiter van Rijswijk las met toestemming der vergadering een epistel voor uit een referaat over de drie ambten, in 't bijzonder over het ambt der diakenen, dat in enkele *Heraut*-nummers van 1898/99 voorkwam. Hieruit bleek, dat de ambten uit elkander gehouden moeten worden, doch organisch, niet mechanisch. Ds. Donner zegt dat op de vragen van punt V, in 't kort kan geantwoord worden. Op vraag 1, luidt het antwoord: „Niet volkomen," op vraag 2: „Moeilijk" en op vraag 3: „Staat niet in onze keuze."

Na eenige bespreking werd op voorstel van Ds. Donner punt XIV, afkomstig van Winschoten, mede in behandeling genomen.

1. „Zijn diakenen verplicht of geroepen de formulieren van eenheid mede te onderteekenen in kerkeraden waarin zij in zaken van tucht, leer en Kerkregeering een adviseerende stem bezitten?"

2. „Wat wordt in den regel onder „groote" en „kleine" gemeenten verstaan. Bijv.: Waar 5 Ouderlingen en ook 5 Diakenen zijn, met een gemeente van pl. m. 200 à 250 belijdende leden, wordt zulk een gemeente onder een groote, dan wel onder een kleine gemeente begrepen?"

Opgemerkt werd, dat over bovengenoemde zaken reeds onderscheidene malen is gesproken, doch dat we hiermede niet verder komen.

Er staan evenwel twee wegen open. De diakenen kunnen deze zaken bij hunnen Kerkeraad ter sprake brengen, terwijl wij onze bezwaren tevens ter kennis kunnen brengen van de Deputaten tot revisie der Dordtsche Kerkorde. Mede op advies van onze adviseurs werd besloten:

a. De beide adviseurs, de h.h. Ds. Donner en Ds. Teerink op te dragen onze bezwaren te brengen bij de Deputaten Synodi bovengenoemd, en te verzoeken dat onze bezwaren in ernstige overweging zullen genomen worden. *b.* De conferentie noodigt hare leden en andere diakenen uit, punt V in den Kerkeraad hunner Kerken ter sprake te brengen, ten einde deze vragen officieel ter plaatse te krijgen, waar zulks behoort. Aangaande de onderteekening van de formulieren vanwege de diakenen werd nog opgemerkt, dat waar door de Synode van 1618/19 is besloten, dat Professore en Schoolmeesters de confessie en catechismus moesten onderteekenen, de ambtsdragers in de allereerste plaats de formulieren dienen te onderteekenen.

Zelfs waar twijfel mocht bestaan over een direct gebod, was het toch noodig, opdat alle dubbelzinnigheid en dubbelhartigheid worde voorkomen. Vervolgens kwam aan de orde punt VIII, ingezonden door Rijswijk (Z.-Holl.): „Op welke manier kan de Kerk van Christus aan hare roeping ten opzichte van on- en minvermogende teringlijders(sters) beantwoorden?"

Br. Sluiter van Rijswijk gaf over dit punt een degelijke en belangrijke inleiding. Een woord van lof mogen we hem daarvoor in dit verslag niet onthouden. Ruim 8000 personen kwijnen 's jaars in ons land weg aan de tering. Slechts een drietal neutrale stichtingen doen *iets* om die el ende te verzachten, doch samen hebben ze het luttele aantal van 165 patienten En wanneer men nu rekent dat elk patient, gemiddeld 3 mnd. in zulk een senatorium vertoeft, krijgt men een aantal van 660 patienten. Voor 7340 patienten wordt dus niets gedaan. Hoeveel on- en minvermogenden zijn hier wel onder? Kan de Kerk van Christus in deze zeer gewichtige zaak niets doen?

Door Rijswijk werd de oprichting van een sanatorium voor on- en minvermogende teringlijders door eendrachtige samenwerking van diaconiën aanbevolen.

Over deze zaak ontspon zich een geanimeerd debat. Onderscheidene vragen werden gedaan. Ds. Donner zegt, dat hoewel het wenschelijk is in dezen iets te doen, toch hetzelfde antwoord dient gegeven te worden als indertijd in zake de blindenverpleging. Anderen meenden dat deze beide zaken niet gelijk staan, want hier wordt alleen gevraagd het helpen van on- en minvermogenden. Ook de moeilijkheid en onmogelijkheid om als plaatselijke diaconie zelf een stichting op te richten en te onderhouden, werd besproken. Ook de verschillende geneeswijzen werden genoemd. Algemeen blijkt het, dat deze zaak onze sympathie bezit, doch vanwege de financiën zijn onze handen gebonden.

Br. Sluiter dankte voor de breedvoerige en principiëele bespreking dezer zaak. Hij hield vol, dat er Chr. sanatoria's moeten komen, doch er moet geloofsmoed zijn.

Overtuigd, dat wij trachten moeten toch iets te doen, besloot de conferentie, op voorstel van br. Spier, een commissie te benoemen om in deze materie een volgend jaar van advies te dienen. Als leden dezer commissie werden benoemd de HH. Spier te Amsterdam, Sluiter te Rijswijk en Dr. H. Blanken te Waddingsveen.

Tijdens de behandeling van dit punt werd de conferentie verrast met een blijk van sympathie van haren oud-voorzitter den Heer B. J. Lindeboom van Amsterdam — die gedurende 13 jaren van de oprichting af met zooveel liefde en toewijding de diaconale conferentie had gediend, en thans voor het eerst niet in haar midden, — niet nalaten kon per telegram zijn broedergroete te brengen en ons een gezegend samenzijn te wenschen. Voor zijn welwillende wenschen en belangstelling werd terstond dank gebracht. In behandeling kwam nu punt VII van Tienhoven: „Hoe behoort de subsidie, die de Kerk aan de Schoolvereen. jaarlijks heeft af te dragen voor kinderen van ouders, die niet het volle schoolgeld betalen, te worden verkregen? Indien het benoodigde geld daartoe verkregen wordt, door een derden rondgang in de godsdienstoefeningen, onder wiens beheer behoort dan de opbrengst dier collecten te staan, — van de Vereeniging als zoodanig, of van een suppletiefonds, of van de Diaconie? en wie heeft met de ouders te overleggen hoeveel er gesuppleerd zal worden?" Algemeen is de gedachte, dat de Diakenen geroepen zijn de arme kinderen hunner Kerk aan Chr. onderwijs te helpen, doch de wijze hoe, kan verschillen. Het is een terrein, dat zeer uitgebreid en plaatselijk verschillend is. Er dient daarom wel onderscheiden te worden. Enkele broeders raden met het oog op de kiezerslijsten, deze ondersteuning aan een suppletiefonds over te laten. Anderen hebben hiertegen bezwaar. De diakenen kunnen de arme kinderen der Gemeente helpen door middel van de ouders, terwijl in sommige gevallen, zooals in groote plaatsen, waar de werkzaamheden der diakenen te uitgebreid zijn, de hulp van een suppletiefonds gewenscht kan zijn, doch naast de Diaconie.

De bedoeling van Tienhoven's vraag was niet al te duidelijk. Is er sprake van subsidie eener Kerk aan een School-Vereeniging, dan gaat dit buiten de Diaconie, als zoodanig, om.

De bespreking van punt IX, van Groningen *B*: „Mag eene Diaconie, welke beslist onmachtig is om toereikend hare armen te steunen, hulp vragen bij een burgerlijk Armbestuur? kon kort zijn. Deze vraag werd beslist ontkennend beantwoord. Beter is het zich om hulp te wenden tot genabuurde Kerken. Ook punt X, van Groningen *B*: „Mag een Diaconie meer uitgeven dan voor de armen wordt ingezameld? hield ons niet lang bezig. De conferentie antwoordde: Ja, wanneer de nood het eischt. Kunnen de diakenen niet geven overeenkomstig de behoeften hunner armen, dan is dit veelal een bewijs dat de Gemeente niet voldoende geeft, en dus in meerdere of mindere mate nalatig is. De diakenen moeten hunne armen geven, genoeg voor hun gebrek.

Daar de broeders van Hilversum A absent waren, bleef punt XI voorloopig rusten. Punt XII, ingezonden door Meppel, kwam daarom ter tafel. „Is het naar den eisch onzer beginselen, dat door of namens Diakenen der Ger. Kerk, op geregelde tijden langs de huizen, ook van ongeloovigen enz. gelden worden verzameld, (zoogen. straatcollecte) ten behoeve der eigen armen, zelfs al wordt een deel dier gelden besteed voor armen niet tot de Geref. Kerk behoorende? Br. Bartels van Meppel leidde dit punt met een enkel woord in. Deze vraag is reeds meermalen op de Conferentie behandeld. Het houden van straatcollecten is telkens afgekeurd. Uit de bespreking blijkt, dat deze collecte in Leiden en Den Haag is afgeschaft. Te Haarlem nog niet. Te Leeuwarden is men voornemens met 1 Jan. a.s. deze collecte achterwege te laten. Meppel werd aangespoord het voorbeeld van Leiden en Den Haag te volgen.

Ds. Donner raadt tot voorzichtigheid aan. Plaatselijk heeft men soms met allerlei toestanden te rekenen. Liever op straat opgezameld, dan de armen ledig heen te zenden.

Ds. Teerink was beslist voor afschaffing. ZEw. wilde de armoede niet op straat brengen. Wij moeten aan de wereld niet toonen, dat wij zelf onze armen niet kunnen onderhouden.

Punt XIII. „Welke is de gewenschte verhouding van onze Diaconiën tot de Vereen. voor Geref. Ziekenverzorging?" ingezonden door Meppel werd ingeleid door br Broekhuizen. Er werd op gewezen hoe die verhouding veelal is, hoe de plaatselijke Diaconiën soms weinig sympathie gevoelen voor genoemde Vereeniging, om de weinige hulp tot dusver van deze Ver. genoten en omdat de afd. dier Ver. soms eigen taak vergetend, zich op het terrein der Diaconie bewegen. Bovendien wordt soms door de woordvoerders van genoemde Ver. de arbeid onzer diakenen wel wat al te gering acht. Uitdrukkingen als: „het Diaconaat is nog dood!" vallen niet altijd in goede aarde.

Gunstige uitzonderingen werden genoemd, zooals te Amersfoort, waar de afdeeling in gewenschte verhouding tot de beide Diaconiën staat. Ook te Meppel is na langdurige onderhandeling een betere verhouding tot stand gekomen. Algemeen was men van oordeel, dat de grens tusschen Diaconie en Vereeniging moet geëerbiedigd worden. De Ver. trede ten opzichte der arme kranken op als handlangster der Diaconie. De Diaconie zorge voor versterkende middelen, etc., terwijl de afdeeling zich wijde aan de verzorging. Er werd daarom aangeraden, om ziekenverpleegsters te krijgen met de hulpmiddelen voor Ziekenverzorging.

En zoo kwamen wij ten slotte aan het laatste punt: „Is de stelling „Recht gaat voor barmhartigheid" juist? m. a. w. moeten financieele verplichtingen door eene Kerk aangegaan voorop gaan, en daarna het beoefenen van barmhartigheid?" De inzender van dit punt, een br. Diaken uit Amsterdam, was tot ons leedwezen verhinderd ter vergadering te zijn, doch had een schriftelijke inleiding gezonden. De vergadering stemde volkomen met dit schrijven in. De verplichtingen voor de Kerk gaan voorop, doch zij moeten zoo mogelijk gelijken tred houden met de barmhartigheid. Jammer, dat vele Kerken soms zoo onder de lasten zitten, dat de handen der Diakenen ten opzichte hunner armen menigmaal gebonden zijn.

Recht en barmhartigheid kunnen niet gescheiden worden. Onze schuldeischers hebben recht, doch ook onze armen bezitten recht, n.l. het recht der barmhartigheid. Recht gaat *naast* barmhartigheid, past het best in het midden der Gemeente.

En hiermede waren wij aan het einde onzer besprekingen gekomen.

Besloten werd dat de conferentie bestendigd zal blijven. De plaats waar en wanneer de volgende conferentie gehouden zal worden, werd aan het Comité overgelaten.

De Voorzitter sloot de vergadering met een woord van dank aan den afgetreden secretaris br. Von Meyenfeldt, voor al hetgeen hij in de afgeloopen jaren in 't belang onzer conferentie had verricht, aan de beide adviseurs voor hunne gewaardeerde adviezen, aan de broeders te Amersfoort, die ook nu weder voor een goede ontvangst gezorgd hadden, en aan allen, die medegewerkt hadden aan deze zoo uitnemend geslaagde 14e Centrale Diaconale Conferentie, maar bovenal aan God, die ons het voorrecht had geschonken, dat wij weder in broederlijke liefde en met opgewekten zin mochten samen zijn.

Na het zingen van Psalm 119 : 3 eindigde Ds. Teerink met dankgebed.

Tal van broeders verzamelden zich daarna nog aan een gezelligen maaltijd, waar menig aangenaam woord gewisseld werd, totdat het scheidensuur weder huiswaarts riep.

Namens het Comité,
R. Broekhuizen, *Secretaris.*

Meppel, 20 September 1902.

Ingezonden.

VREESELIJKE ELLENDE!!!

Gel. Brs. en Zusters in onzen Heere Jez. Chr.!

Dat het in Drente's Zuid-Oosthoek er donker uitziet, is wellicht in den laatsten tijd velen uwer ter oore gekomen; doch allerminst kunt ge u nog eenig begrip vormen van de vreeselijke ellende en den geestelijken nood, die hier in de veenkolonie van Nieuw-Dordrecht heerscht.

Wij hebben lang gezwegen, om tweeërlei reden.

a. Omdat reeds allerwege zooveel hulpe wordt gevraagd; *b.* aangezien wij overtuigd waren eerst in eigen kring tot stand te moeten brengen wat maar mogelijk is om met 's Heeren hulpe aan de ellende een einde te maken. — Thans zijn wij zoover gekomen, dat wij niet langer mogen en durven wachten om een ernstige en dringende bede om hulp tot u in den ganschen lande te doen uitgaan.

Laat ons mogen volstaan met de volgende korte schets der hier heerschende ellende u te geven.

Op deze nog jeugdige veenkolonie, met zijn duizende bunders ruw veen, komt jaarlijks een stroom van werklieden, veengravers af om de z. g. n. lange turf te graven. Zij wonen op enkele uitzonderingen na in ellendige keten van eenige ⊏⊐ Mr. oppervlakte met inbegrip van plaats tot berging van geit of schaap en wat hoenders. — Niet zelden wonen zij tot in het 3e geslacht bij elkaâr in. Het leven staat bij hen op den laagsten trap van ontwikkeling en een zeer groot deel kan zelfs niet lezen of schrijven.

Dagelijks werken zij van den vroegen morgen tot den avond in het natte veen en de zwarte turf, terwijl de jenever algemeen dienst doet, om tot den zwaren arbeid op te winden of z.g.n. uitspanning na den arbeid te verschaffen. Uren ver in den omtrek wonen zij in de woeste velden verspreid. Alles spant saâm om ze hoe langer hoe dieper te doen wegzinken.

De tooneelen van zedeloosheid, dronkenschap en ruw geweld, die geregeld voorkomen, zijn ten eenenmale onbeschrijfelijk. Welk een invloed dit alles uitoefent op het opgroeiend geslacht, laat zich beter indenken dan beschrijven. Het veelvuldig en afgrijselijk vloeken, dat men reeds uit kindermondjes moet aanhooren, is als het braken der hel.

Op die menigte oefent het Socialisme al zijn kracht uit om het voor zich te winnen; en ge kunt denken, hoe gemakkelijk het deze onwetende massa kan vervoeren.

Onder Gods zegen heeft de Geref. Kerk alhier gearbeid en heeft de Heere vooral ook in de laatste jaren uit genade getoond, dat Hij onder de hier toestroomende menigte, in deze donkere wereld, het licht over de zielen heeft willen doen opgaan. Velen hebben zich geschaard onder het Woord en gevoelen zich door den invloed van het Evangelie weldadig aangedaan. Doch daarmede zijn dan ook andere behoeften geboren. Het gewicht der toekomst hunner kinderen wordt vooral beseft. Hoe die te bewaren? Zelf de beginselen der waarheid ze inprenten, kunnen zij niet. De *openb.* School waarheen zij thans, zooveel dit mogelijk is, (door de leerplicht is er geen plaats) hun kinderen moeten zenden, bewerkt het tegendeel; en jaarlijks wordt het gevaar onder den aanrukkenden stroom van onbeschaafdheid en ruw ongeloof des te dreigender.

Welnu, de handen zijn hier ineengeslagen en men heeft gedaan wat men kon om naar 's Heeren eisch het kwaad te bestrijden.

Er is opgericht eene Vereenig. voor „Een School met den Bijbel", en wij zijn zoover, dat met de Rijkssubsidie een *Christel. School*, indien deze vrij van schulden is, zou kunnen onderhouden worden.

Maar nu de School? Om die te bouwen is ± 6 à 8000 gulden noodig en dat kunnen deze arme veenwerkers nooit bijeenbrengen.

Daartoe doen wij dan ook een beroep op de barmhartigheid der brs. en zs. in ons gansche vaderland. Wie helpt om deze reeds maatschappelijk ellendigen nu in hun geestelijken nood bij te staan?

Zullen wij tevergeefs onze roepstem tot u doen uitgaan? Is er al zooveel gevraagd en gegeven, dat er voor deze zaak niet meer overschiet? Maar neen! Het goud en zilver der aarde is des Heeren en Hij heeft immers onder Zijne kinderen nog vele rentmeesters, die Hij het beheer heeft toebetrouwd, en waarvan zij eenmaal rekenschap zullen moeten geven.

Onze verwachting is van den Heere; tot *u* richt zich onze dringende bede om hulpe in Zijnen Naam!

Een Christel. School kan als middel in Gods hand hier een bolwerk zijn om den kanker van het Socialisme en den stroom van ongeloof te stuiten.

Een Christel. School zal vele Christel. arbeiders met hunne gezinnen hierheen doen komen om brood te verdienen, waar zij nu nog voor deze ruwe wereld terugdeinzen.

Een Christel. School zal, onder Gods zegen, het jeugdig geslacht hier uit zijn geestelijke ellende opheffen en beschaving voor ruwheid tot stand brengen.

Gel. Brs. en Zs.! van uwe hulpe hangt het af of hier een Christel. School zal komen. Buiten uwe medewerking is het hier in de eerste jaren zeker onmogelijk. En dan?... Dan zal het *Socialisme* zijn triumf vieren en het jeugdig geslacht wordt in den maalstroom der ellende medegesleurd.

Wij bidden u dan ook, een iegelijk uwer die dit leest, in 's Heeren Naam, wilt onze bede niet afwijzen; maar gedenkt het Woord van uwen Heiland: „Weest dan barmhartig, gelijk ook uw Vader barmhartig is"!

Opene de Heere God, door Zijne genade uw aller hart, tot wie deze noodkreet komt, en mochten wij door uwe milde en spoedige bijdragen worden verblijd om te ervaren, dat de Heere onze smeekingen heeft verhoord!

Heilbiddend,
Namens den Raad der Geref. Kerk van Nieuw-Dordrecht,
Ds. G. J. D. Aalders, *Pres.*
H. ter Have, *Scriba.*

Nieuw-Dordrecht, Sept. 1902.

P. S. Alle gaven zullen in dit blad worden verantwoord.

Aan allen die belangstellen in de oprichting van een Christelijken Bond voor Ziekenverpleging.

De behoefte aan, en de noodzakelijkheid van een Christelijken Bond voor Ziekenverpleging, wordt sinds lang en door velen gevoeld. Vooral, waar in de laatste jaren de Chr. Ziekenverpleging zich steeds meer uitbreidt, en het aantal van hen die haar dienen voortdurend toeneemt. Wel bestaan reeds een tweetal organisaties: een „Ned. Bond voor Ziekenverpleging" en een „Vereeniging tot bevordering der belangen van Verpleegsters en Verplegers," maar de statuten bewijzen dat deze een neutraal standpunt innemen.

„Dit neutrale standpunt maakt dat het groot aantal verpleegsters en verplegers, die van Christelijke beginselen zijn, bij geen der genoemde organisaties zich kunnen aansluiten. De Christelijke Ziekenverpleging roept om een eigen organisatie. Een organisatie die een positief Christelijk standpunt huldigt, is eisch des tijds. Met de oprichting van een Chr. Bond voor Ziekenverpleging mag daarom niet langer gewacht. Hiervan doordrongen, hebben een tweetal commissies uit de Stichtingen „Bloemendaal" en „Veldwijk" te zamen getracht den eersten stoot tot oprichting van dien Bond te geven. Zij hebben zich hierbij als doel voorgesteld de bevordering der Ziekenverpleging in Christelijken geest en de behartiging van de geestelijke en stoffelijke belangen van hen, die in den arbeid der verpleging werkzaam zijn. Enkele vergaderingen werden gehouden ter voorbereiding van eene Algemeene Vergadering.

Gij allen die belangstelt in een Christ. Bond voor Ziekenverpleging, helpt deze poging slagen, door van uw sympathie te doen blijken, door uwe medewerking en steun te verleenen. Gij doet dit door een bewijs van adhaesie te zenden (briefkaart of naamkaartje) aan den eerstondergeteekende, maar bovenal door ter Algemeene Vergadering te komen, die D. V. zal gehouden worden op 2 Oct. 1902 in het gebouw Irene (Keistraat te *Utrecht* te 12 uur.) Moge deze oproeping velen opwekken om met ons in dezen te doen, waartoe het Christelijk beginsel ons dringt.

Dr. L. BOUMAN.
Dr. H. SAP.
R. MULDER.
H. VEENING.
Mej. BLEEKER.
Mej. P. C. v. ZETTEN.
K. MULLENDER.
D. ZWART.
Th. KAZEMIER. } *Secr.*
J. VONK. }

Adres: Dr. L. Bouman, *Loosduinen.*

ADVERTENTIËN.

Getrouwd:
D. J. A. WESTERHUIS,
Leeraar a/h Geref. Gymn. te Kampen
EN
S. VAN DER LICHTE.

Hoogkerk,
22 Sept. 1902.

Voor de betoonde belangstelling zeggen wij bij dezen hartelijk **DANK**.

De Heere gaf ons heden een welgeschapen **dochter**.

G. L. GORIS, v. d. m.
H. GORIS—
Veldhuis Kroeze.

Hoek van Holland,
23 Sept. '02.

Voor de vele bewijzen van deelneming, ondervonden voor en na het overlijden van onze geliefde Echtgenoote, Moeder en Behuwdmoeder ZWAANTJE HAVERKAMP, betuigen wij onzen hartelijken **dank**.

J. RITZEMA
en Kinderen.

Bedum,
Sept. 1902.

D. V. hopen onze geliefde Ouders
Ds. J. KARSEN,
Em. Pred. (thans te Wildervank)
EN
L. W. AALDERINK.
2 Oct hunne **40-jarige Echtvereeniging** te herdenken.
Hunne dankbare Kinderen en Behuwdzoon.

Heden overleed in de hope des eeuwigen levens mijn geliefde Echtgenoot
Jacob Brouwer,
in den ouderdom van 32 jaren en 3 maanden.

Wed. J. BROUWER—
Kroon.

Hilversum,
17 Sept. 1902.

Het behaagde den Heere van leven en dood heden uit ons midden weg te nemen, onzen geliefden Medeopziener

W. VAN KOEVERDEN

in den ouderdom van 70 jaren.
Enkele jaren mocht hij deze Kerk in het ambt van ouderling met getrouwheid dienen.
Zijn heengaan was in vrede.

Namens den Raad der Geref. Kerk van Overtoom,
Ds. G. WISSE Jr., *Praeses.*
A. A. VAN OPSTAL, *Scriba.*
Amsterdam (Overtoom),
19 Sept. 1902.

Heden behaagde het den Heere onzen God tot zich te nemen onzen innig geliefden Echtgenoot en Zoon

JACOB BOUWMAN,

in den ouderdom van ruim 31 jaar, mij nalatende vijf nog jeugdige kinderen, te jong om het groote verlies te beseffen.
Wed. J. BOUWMAN — Zwartwolt.
Wed. J. BOUWMAN — Doornbosch.
Wed. R. SWARTWOLT — Joling.

Groningen,
21 September 1902.

BEDIENDE.

Gevraagd in een **Zeeuwsche stad** een **flink**

JONGMENSCH,

goede hand schrijvende. Kennis van het artikel ***glas, porselein en aardewerk*** strekt tot aanbeveling. Aangenaam huiselijk verkeer in Christelijk gezin verzekerd. Br. met volledige inlichtingen lett. **A** bureau v/d blad.

HUWELIJK.

Voor jongelieden, die in het huwelijk wenschen te treden, is op het mooiste gedeelte van het Sarphatipark te Amsterdam te huur, een **modern BOVENHUIS**, huurprijs **f 300.—** per jaar. Onmiddellijk te aanvaarden.
Te bevragen bij de Makelaars TEIXEIRA DE MATTOS & VAN DER VIJGH, Sarphatipark 135 te Amsterdam.

H.H. ROOKERS!

Wilt ge een lekkere sigaar voor weinig geld, koopt dan het merk ZEELAND voor *f* **1,50**. Tevens **ruim voorzien** in verschillende soorten prima kwaliteit, in de prijzen van *f* **2,—** *f* **2,50**, *f* **3,—** enz.; bij 5 kistjes 10 cent per kistje lager.
Fr. p. p. na ontvangst van postwissel.

Beleefd aanbevelend,
L. KROESE.
Zwolle, I 92—93.

BERGERAC TINTO.

(Avondmaalwijn) *f* **0,85 per fl.**
Grieksche Muscaat (Samos) *f* **0,70 per fl.**
Medoc (landwijn) *f* **0,50.** »

Deze landwijn wordt evenals de BERGERAC TINTO door verschillende H.H. Predikanten zeergeprezen en aanbevolen.
Bestellingen per Anker franco.
DE VLIJT - Voorschoten.

ORGELS!

in eigendom te bekomen door met huur af te betalen van af de eenvoudigste tot de duurste. Men vrage s. v. p. teekeningen met prijsopgave en 100en getuigschriften van tevredenheid
Adres:

GROENEVELD's Orgelhandel,
SNEEK.
N.B. Goede gebruikte ORGELS van af *f* 25.—

Is verschenen:

VOORTVAREN.

door
Mr. D. P. D. FABIUS.
Tweede druk.
Prijs ingen. f 2.40. Geb. f 2.90.
Leiden. **D. DONNER.**

DOET UW VOORDEEL

en keuze uit onze **5 heerlijke** Mélanges Reclame Theeën.

	No. 1. f 3,90
franco	**No. 2. - 3,75**
	No. 3. - 3,50
rembours	**No. 4. - 3,25**
	No. 5. f 3,00

SLUIK en Van der WAL's THEEHANDEL.
Harlingen.
Voor puike kwaliteiten wordt ingestaan.

STEENWIJKER

BEDDEN FABRIEK,

opgerickt in 1889.
Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren.

Citchn, Wollen en Molton dekens en Bedtijken in alle soorten.
Linnen bedtijken in het blauw met koorden, in het rood zonder koorden.
No. 1. **Het nieuwe Reclamebed** w.o. een Wollen, een Citchen, een Molton deken, voor 2 pers. 50 pd. veeren, geen grooten, 1 tijk en een bed, peluw, 4 kussens, overtrek voor bed en peluw voor f 33, en voor f 35.
Een extra 2-pers. Bed, waarin 42 pd. v., ook voor f 33 of f 35, met 50 pd. veeren, verder ook f 38, f 40, f 45, f 50. PRIMA KAPOK.
Een satijnbed met prima Kapok w.o. een Wollen, Citchen en Molton deken en een Overtrek, 1 bed, 1 peluw, 2 kussens voor f 24.
1 gewoon Bed, prima Kapok als bovenstaande voor f 22,50.
Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.
Veeren tot in de fijnste soorten voorradig, rembours, vrij zicht en monsters gratis.
Boven f 10 franco. Veeren 30, 35, 40, 50, 60, 70, 80 cent, f 1, f 1,20.

J. KETEL Rz.,
Z/z. Markt, Steenwijk.

Termijnbetaling van af **10 CENTS per dag.**

SOLIEDE ORGELS

in prijzen van af *f* 40.—
Gratis Handleiding en Toetsenlooper.
Honderden dankbetuigingen.
Vraagt gratis **Catalogus** en conditiën.

JOH. DE HEER,
Rotterdam, Noordmolenstraat 71.

TRAKTATEN.

Bij den Uitgever P. MOBACH te Breukelen is vanwege het **Geref. Traktaatgen. »FILIPPUS"** verschenen en bij alle boekhandelaars verkrijgbaar gesteld:

	Prijs.
CXLVI. Eert uw Vader en uw Moeder . . .	2 ct.
CXLVII. Is dit niet de vinger Gods?	2 »
CXLVIII. Bitter en Zoet .	2 »
CXLIX. Door velerlei Beproevingen	5 »
CL. Sport	2 »
341. Hier wordt niet gevloekt	1 »
342. Molochdienst . .	1 »
343. Wat gelooft gij? .	1 »

Bij getallen tegen zeer veel verminderden prijs.

Verschenen:

DE ROEM VAN DEN EVANGELIEDIENAAR.

Gedachtenisrede, gehouden bij gelegenheid van zijn veertigjarige evangeliebediening op Zondag 21 September 1902
door
J. HESSELS,
Predikant bij de Geref. Kerk te Zwolle.
Met portret.
Prijs 30 cts.
Zwolle. **H. TULP.**

Nog eenige Ex. voorhanden van
Schets van de opvoeding in de Lagere School voor Christelijk Onderwijs,
door
H. H. J. VAN ROOIJEN.
184 bladz.
Dit boek, dat bij uitgave **f 2,00** kostte, wordt, zoolang de voorraad strekt, tegen toezending van postwissel à **50 cent**, aangeboden door **ZALSMAN te Kampen.**

Bij **ZALSMAN** te **Kampen**, verschijnt:

DE DIEREN

Leesboek voor de hoogste klasse van lagere scholen en voor herhalingsscholen,
door
E. J. VEENENDAAL.
152 bladz. 40 cent.

De *„Christelijke Schoolbode"* zegt hiervan:
In 49 lessen, samen 152 bladzijden tellende, geeft de schrijver een onderhoudend overzicht van de geheele dierenwereld. We bedoelen daarmede niet, dat alle dieren behandeld worden, doch elke diersoort vindt er hare vertegenwoordigers in. Veel belangwekkends en wetenswaardigs wordt ons aangaande de dieren medegedeeld. De schrijver geeft eerst eene korte schets van het systeem en vervolgens meestal groepsgewijze in iedere les de beschrijving van afzonderlijke dieren of diersoorten. Hij wijst, waar het te pas komt, tevens op de wijze beschikking des Scheppers, die ook in Zijne werken verheerlijkt wordt. De uitgever heeft voor eene nette uitvoering gezorgd.
Voor de hoogste klasse of de herhalingsschool is het boekske aan te bevelen.

UITGAVE VAN D.A. DAAMEN ROTTERDAM — BIBLIOTHEEK VOOR HOOFD EN HART

Verschenen is:

Het echt Menschelijke

Hoe het is gezocht en waar het is te vinden

door P. BIESTERVELD.
Prijs *f* **1.25**;
in stempelband *f* **1.75.**

Dit werk is No 1 van den **tweeden** jaargang der **Bibliotheek voor Hoofd en Hart** en werd aan de inteekenaars verzonden.
De nieuwe jaargang zal bestaan uit **5** (vijf) boeken, alle van Hollandsche schrijvers en kost evenals de eerste, niet meer dan *f* **3.—** (**drie** gulden). Desverlangd kan men de boeken ook in **stempelband** bekomen; daarvoor betalen de **inteekenaars** slechts **40 cts.** per ex. meer, zoodat hun in dàt geval *f* **5.—** voor den 2en jaargang wordt berekend.
Nadere bijzonderheden (o. a. de titels en omschrijving der overige nieuwe uitgaven) zijn te vinden in mijn fraai geïllustreerden **nieuwen CATALOGUS**, die in elken boekwinkel gratis te bekomen is, alsmede bij mij

D. A. DAAMEN te Rotterdam,
Uitgever.

VOOR CATECHISATIËN:

De Bijbelsche Geschiedenis, in Vragen en Antwoorden voor Eerstbeginnenden, door P. DIJKSTERHUIS, 13e druk. Prijs *f* 0,12½. 25 ex. *f* 3,—. 50 ex. *f* 5,75. 100 ex. *f* 11,—.

De Bijbelsche Geschiedenis, in vragen en antwoorden. Eene handleiding voor meer gevorderden door P. DIJKSTERHUIS. 7e druk. Prijs *f* 0,22½. 25 ex *f* 5,50. 50 ex *f* 10,50. 100 ex. *f* 20.

Het Kort begrip van den Christelijken Godsdienst, opnieuw uitgegeven door P. DIJKSTERHUIS, 8e druk. Prijs *f* 0,15. 25 ex. *f* 3,50. 50 ex. *f* 6,50. 100 ex. *f* 12,00.

De vijf artikelen tegen de Remonstranten, vastgesteld op de Synode van Dordrecht A°. 1618 en 1619. Opnieuw uit het Latijn vertaald onder toezicht van S. VAN VELZEN. 5e druk. Prijs *f* 0,20. 25 ex. *f* 4,—. 50 ex. *f* 7,—. 100 ex. *f* 12,—.

De belijdenis des Geloofs der Geref. Kerken in Nederland. Overgezien in de Synode van Dordrecht A°. 1618 en 1619; met de voorn. vroegere lezingen uitgegeven door S. VAN VELZEN. 5e druk. Prijs *f* 0,15. 25 ex. *f* 3,25. 50 ex. *f* 6,—. 100 ex. *f* 10,—.

De Formulieren van eenheid der Gereformeerde Kerk in Nederland. Prijs *f* 0,45. 25 ex. *f* 10,—. 100 ex *f* 30,—.

De Heidelbergsche Catechismus met teksten. 9e druk. Prijs *f* 0,10. 25 ex. *f* 2,—. 100 ex. *f* 7,—.

Het Kort begrip der christelijke Religie, met teksten. 7e druk. Prijs *f* 0,08. 25 ex. *f* 1,75. 100 ex. *f* 6,50.

Het Kort begrip der christelijke Religie, zonder teksten. 3e druk. Prijs *f* 0,04. 25 ex. *f* 0,80. 100 ex. *f* 3,—.

Hellenbroek. Voorbeeld der goddelijke waarheden, met teksten, (groot) 11e druk. Prijs *f* 0,20. 25 ex. *f* 4,—. 100 ex. *f* 14,—.

Hellenbroek. Voorbeeld der goddelijke waarheden, zonder teksten. (klein.) 7e druk. Prijs *f* 0,10. 25 ex. *f* 2,—. 100 ex. *f* 6,50.

Borstius. Vraagboekje voor kleine kinderen 14e druk. Prijs *f* 0,04. 25 ex. *f* 0,80. 100 ex. *f* 3,—.

Absentielijst voor Catechisatiën en Zondagsscholen. 4e druk Prijs *f* 0,50.

Uitgaven v. d. Firma S. VAN VELZEN Jr. (W. A. BESCHOOR) te 's-Gravenhage.

☞ Present-Ex. ter kennismaking worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Gereformeerde Kerk van Amsterdam.

4½ perc. Geldleening 1880, groot *f* 35,000,

gesloten ten behoeve van den bouw der Kerk aan de Bloemgracht.

Buitengewone Uitloting.

De Commissie van Beheer bericht, dat bij de trekking op heden, van bovengenoemde Leening zijn uitgeloot:

60 Obligatiën à *f* 100,—

Nos: 5 — 14 — 20 — 23 — 27 — 33 — 35 — 40 — 41 — 49 52 — 55 — 63 — 65 — 68 — 71 — 80 — 82 — 96.
101 — 102 — 104 — 111 — 121 — 122 — 154 — 156 — 160 174 — 181 — 186 — 194 — 198 — 199.
204 — 236 — 239 — 243 — 244 — 246 — 248 — 255 — 258 271 — 293 — 298 — 299.
307 — 308 — 312 — 313 — 316 — 317 — 318 — 320 — 321 322 — 324 — 328 — 336,

welke betaalbaar zijn ten kantore van de Finantiëele Commissie, Kerkstraat No. 109,

Maandag 3 November a.s.,

des avonds van **7—9 uur**, en vervolgens elken **Maandagavond van 8—9 uur**, als wanneer tevens zullen worden uitbetaald de coupons dezer leening, vervallende **1 November 1902.**

De Commissie van Beheer:
Mr. D. P. D. FABIUS, *Voorzitter.*
Mr. S. de VRIES Czn., *Secretaris.*

Amsterdam, 19 September 1902.

N.B. Van de vroegere uitlotingen zijn nog niet opgekomen:

Leening 1880:	**No. 42, 283,**	betaalbaar	Febr. 1901.
	No. 15, 18,	»	» 1902.
Leening 1885:	**No. 303,**	»	Maart 1899.
	No. 152,	»	» 1900.
	No. 27, 49, 255	»	» 1902.

Bij de **Firma G. J. REITS** te **Groningen** verscheen heden de 11de druk van:

H. DE COCK.

Vraagboekje over de Bijb. Geschiedenis;
ten vervolge op BORSTIUS.
Prijs f 0,15.

H.H. Predikanten wordt op aanvraag franco een exemplaar ter kennismaking toegezonden.

BIJZONDER KOOPJE.

W. à BRAKEL, **Redelijke Godsdienst,**
nieuwe uitgaaf, 2 groot octavo deelen, ruim 2000 bl met portret, prachtige uitgaaf in 2 soliede half chagrijn leeren banden. Geheel nieuw f 12 50. Tijdelijk voor **f 6,75**. Verkrijgbaar bij
C. de Boer Sz. te Sneek.

Gereformeerd Gymnasium,

te Amsterdam.

Sedert de laatste opgave ontving de Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs de volgende giften:

MIDDELBURG: P. B. f 1; F. K. f 1; C. H. d. W. f 1; F G. d. H. f 0,85; F. D. f 1; J. K. f 1; C. P. f 1,50; A. E. I. C. f 2,50; J. B. f 1,50; Wed. H. f 0,50; Mej. M. f 1. ARNEMUIDEN: Chr. D f 1,50; J. K. f 1; I. K. f 2,50; N. C. f 0,50; I. W. f 1; J. M. f 2,50; L. v. E Az. f 2; C. v. B. f 1; Wed. J. E. d. T. f 1. VLISSINGEN: H G. Sr f 1; J. C. f 1; C. P. J. D. f 1; G. G. f 1; B. G. Z. f 1; A. B. f 0,50. SCHOONDIJKE: W. v. d. L. f 0,50; A. J. d. B. f 1; P. J. v. d. B f 2,50; I J. v. d. B f 5; J. P. v. d. B f 5; Wed J. R f 0,50. KOUDEKERKE: H. M Jr. f 1; C. A f 1; J. M. f 1; L. v. V. f 0,50; A. v. V. f 0,50; C. v. S. f 2; K. W f 1; N. N. f 1,50; A. W. f 2,50; W. v. S. f 2; M. I. f 1; A. J. f 1; D. d. B. f 0,50; D. K. f 0,50; Wed. B P. f 1. HEINKENSZAND: J. v. D. f 2; L K. f 1; Ds. D. H. f 1. OOSTSOUBURG: P. J. f 0,75; N. O. f 1; J. d. V. f 1; J. A f 1; P. M. f 0,50; C. C. f 0,50; M. B. f 0,50; J. D. f 0,50; J. J. C. f 0,50; Cath J f 0,50; J. P. f 1; P. A f 1; Wed. v. S. f 0,50. GRIJPSKERKE: d. W. f 2. AARDENBURG: A. S L. f 2; F. v. O. f 1; Mej. S. M v. O. f 1,50; Wed. A. O. f 2,50. OOST-KAPELLE: C. V. f 1. YERSEKE: J. d. S. f 1; C. S. f 0,50; M S. f 0,50; W. B. f 0,50. KRUININGEN: J. V. f 1; M H. Mz f 1; J. W. f 1; A. B. f 1. ZAAMSLAG: J. d. P. Cz. f 2,50; C. A. v. V. f 1; J. D. Pzn f 1; J. d. F. f 2,50 TERNEUZEN: J. W. f 5; M. d. R. f 2,50; R. J. S f 2,50; J. A. d. J. f 2,50. GOES. A. M. V. f 1; J. S. B. f 1; C. v. Z f 1 BRUINISSE: H. J. P. B. f 1; J. M. f 1; D. v. d. B Dz. f 1; M Z f 1; J. G. d W. f 1; S. K. f 0,50. HANSWEERD: L. J. F. f 1; P. S. f 1. AXEL: J. W f 1; A. d. R. f 1; A. d. K. f 1; H. d. K. f 1; J. D. f 2; P. D. M. f 0,75; E. v. H. f 2; J J. d. F. f 1; C. W. f 1; R P. O. f 1; A. J. B. f 0,50; A. R f 2,50; H. H f 0,50; P. d. B. f 2; K. d. F. f 1; Wed. D J. O. f 1; Wed. M L. f 0,50; Wed C v. d B. f 1. WOLFERTSDIJK: Ds. H E f 1; C S. f 1; C. J. f 1. G. H. f 5. ZIERIKZEE: Gr. f 1,50; H M. K. f 1; N. N. f 25. OOSTBURG: J. H R. f 1; A. v. C. f 2,50; A. B. f 0,50; I J. d. H. f 2; A F. f 0,50; M. V. f 1; Chr. H. f 1; J A. f 0,50; Iz. d. B f 2; A. V. f 1; J G. f 0,50; W. C. Jz. f 0,50; Iz R. Az. f 2,50; W. R f 1; J v. B f 1; Wed. A. R. f 1; Wed. C. f 0,50.

N.B. Niet vermeld zijn hier de bijdragen waarover per quitantie wordt beschikt.

Bij **ZALSMAN** te **Kampen** is verschenen:

De gemeenschap der heiligen,

door
J. van ANDEL,
Predikant te Gorinchem.
226 bladz., post. 8°.
Prijs *f* 1,40, geb. *f* 1,80.

In *„De Standaard"* lazen we hierover het onderstaande:
„De gemeenschap der Heiligen" door J. van Andel, pred. te Gorinchem, is de titel van een bundel „Schriftstukjes", die bij G. Ph. Zalsman te Kampen het licht zag.
De schrijver achtte het dringend noodig, de Gemeente te herinneren aan den plicht tot uitoefening van de gemeenschap der heiligen, en gaf daarom zijn 50-tal stichtelijke opstellen uit, die saam ca. 226 bladz. druks beslaan. Hij wilde sterker doen trekken den hoogeren band, die de leden der Gemeente onderling verbinden moet, en zulks tegenover de wereldsche opvatting der kerk, waarbij men haar beschouwt als een menschelijke, door den wil harer leden opgerichte vereeniging, die de gemeenschappelijke belijdenis der waarheid en de bevordering van het Koninkrijk Gods tot éénig oogmerk heeft. Wat wij integendeel, moeten beoogen, is de wereld óók de bekentenis af te dwingen: ziet, hoe lief zij elkander hebben.
Onze plichten, van Gods wege, tegenover onze geloofsgenooten, — alzoo zou men den inhoud van dit schoone boekske kunnen kenschetsen, met dan als motto op het titelblad: „Dat de broederlijke liefde blijve". Is er niet inderdaad in onze dagen behoefte aan stichtelijke lectuur van dezen aard?
Het werkje van Ds. van Andel behoeft overigens onze aanprijzing niet. Wat deze geliefde predikant schrijft, is altijd leerrijk, pittig, schriftuurlijk, warm van toon. Vinde het in zijn net, misschien wat te pronkerig bandje, een uitgebreiden kring van lezers. Het kan, wat de verhouding der broederen onderling betreft, zooveel nut stichten!

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Legaten:

Door den heer P. Droste te Haarlem, van wijlen Mevrouw Wed. B. Wijnveld f 1000.

Aan Contributiën:

Door den heer K. Olthoff te Wildervank f 2·; door den heer J Spaardema Jr. te Bunschoten f 33,50.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit):

Van de Geref. Kerk te Vreeswijk f 10,75½; van idem te Linschoten f 2,75; van idem te Montfoort f 2,50; van idem te IJselstein f 5,20; van idem te Zeist f 30,91; van idem te Lopik f 2,50; van idem te Harmelen f 2,75; van idem te Driebergen f 19,11½; van idem te de Bildt f 4,37½; van idem te Vleuten c.a. f 5,58; van idem te Benschop f 3,85; van idem te Amerongen f 5,55½; van idem te Aalten *A* f 17,28; van idem te Amstelveen (halve coll.) f 9,56½ en f 5,41; van idem te Bussum f 7,16; van idem te 's-Graveland f 2,25; van idem te Huizen f 4,35; van idem te Muiden f 1,10; van idem te Muiderberg f 0,58½; van idem te Nederhorst den Berg f 1,71½ en f 1,75; van idem te Uithoorn f 0,91½; van idem te Watergraafsmeer f 9,07½; van idem te Weesp *A* f 7,03½; van idem te Weesp *B* f 2,05; van idem te Ouderkerk a/d Amstel f 6; van idem te den Bommel f 3.30.

Aan Schenkingen:

Door den heer G. P. Scherpenzeel te Lexmond: van de Wed. A. d. P. f 1; van G. P. S. f 1; samen f 2.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te Kampen.